

Felfizetési díj

Videkre postán vagy helyben házhoz
hordva:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 "
Negyedévre	3 "
Egy óra helyben	1 "
Videkről egy hónapra előfizetést nem fogadha- unk el.	

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő
napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Szerkesztői szállítás:

Belső-farkasutca 17. szám, hová a lap szellemi részét illető
közlemények czimzendők.

Az értékesb czikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

Hirdetési díjak:

Összór hasábozott garmond sor 6 kr. 50
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb
és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt
nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22) Hansen
stein et Vogler Wien
Wallfischgasse nr. 10.

Nyilttéri czikkek

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A
„KELET”
politikai és közgazd. napilap

1873-dik évi folyamára.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy óra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar
kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra
előfizetést nem fogadhatunk el.Az előfizetés pénzek, legczélserűbben pos-
tai utalvánnyal, kiadó Stein János könyv-
kereskedésébe küldendők.Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
tiszteltepdányával szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatala

Kolozsvár, 1873. márczius 20.

(B.) Azon eseményekről akarjuk elmondani
igénytelen nézetünket, a melyek közelebről a ma-
gyar parlamentben lefolytak.Hisszük, főleg óhajtjuk, hogy a folytonos vál-
ságoknak, melyek pártunk tevékenységét, egy a há-
zon belől, mint a vidéken zsiabasztják, valahára vé-
ge szakadjon, s hogy ennél fogva pártunk a központ-
ban egy mint országsszerte szabad tért nyerjen a re-
form kérdések megérlelésére és kereszttől vitelére.Épen ezért keltett nemt aggodalmat bennünk
a Deák-párt egyik fractiója, a Lónyay-párt közelebbi
magatartása. Mert a kérdéses törvényjavaslatban nem
valami nagy adó felemelésről volt szó, hanem csak
arról, hogy mindenki keresete után valami esekély-
séggel járjon az államháztartás költségei fedezésé-
hez, s egy bizonyos jövedelem felül még egy pár
perccenttel többel, mint a szegényebb osztály.Mi itt az erdélyi részekben elég szegények va-
gyunk arra, hogy az egyes adótételek felemelésének
ne legyünk barátai, de nem vagyunk annyira önzők,
hogy pár forintunkat megtagadjuk a haza érdekeivel
szemben, s hisszük, miszerint az adófizetők több-
sége nem fog nyugtalanodni, ha filléreivel hozzájár-
ult Magyarországnak hitelle megszállásához, s pedig
arról van szó.Mi Lónyay gróf capacitása előtt, s különösen
financialis szakömerete előtt, készek vagyunk meg-hajolni, de nem értjük okoskodása velejét, a midőn
kárhoztat s mint egy vidéki cortes díkező a birto-
kos osztály mellett; de semmi biztos kútforrást nem
mutat ki a rendes kiadások fedezésére.Ha ezen eljárást valaki azok közülkövető, kik a
képviselő választások alkalmával le vannak kötelezve,
vagy a ki magát minden áron meg akarja erősíteni
képviselői állásában, s ki nem ösmér más czélt, mint a
magyar kormányt és parlamentet népszerűtlenné ten-
ni, akkor értenők az eljárást; de hogy Lónyaynak
és pártjának mi célja, azt megvalljuk képtelenek
vagyunk megérteni.De talán ne is fűrkésszük a titkos indoko-
kat s elégedjünk meg azzal, ha constatáljuk, mi-
szerint ezen eljárás semmi esetre sem volt előnyös
a pártra nézve, mert hitelét csökkentette s koránt-
sem közömbös ily nemű kérdésben, mily többség
nyilatkozik a törvényjavaslat mellett és ellen.Mi általában a gyakori miniszter-váltságnak,
sőt az egyes miniszterek változásának sem vagyunk
barátjai, mert ezek az átalakulást akadályozzák, a
reformok megoldását hátráltatják, sőt a parlamenta-
rismus megszilárdulását nehezítik.Ott a hol már a parlamentarismus, a kormány
és törvények iránti tisztelet mélyebb gyökeret vert,
mint nálunk, s a hol a pártok közt nem létezik a
közjogi kérdésekben elvkülönbség; egymást követ-
hetik a pártok a kormányon, a nélkül, hogy a köz-
igazgatás, igazságszolgáltatás vagy az állam érdekei
kockáztatva lennének.De vajjon így van-e ez nálunk, a hol, a szó-
lás- és sajtó-szabadságot rendszerint arra használják
fel, hogy a népet a kormány, a törvények, sőt a par-
lament ellen izgassák, s a hol még ma is azon tév-
eszme uralkodik, miszerint a kormányt financialiter
meg lehet csalni a nélkül, hogy az államnak ten-
nének kárt, s polgári kötelességünk ellen vété-
nének.gr. Lónyay s pártja eljárás át, és sokkal tobbre be-
csuljuk Ghyecz elvét, ki bevallja miszerint, ha a
miniszterium megbuktatásáról volna szó, ahöz hoz-
zá járul, de a kérdést nem tartja ilyennek, hanem
annak, hogy Magyarország hitelét megszállásuk
vagy nem?

Földadó reform és cataster.

II.

Valamint a területi részletes felvételnél
történt, egy a földnek bruttó jövedelmét, ille-
tőleg a megszállást, a kaszálók, szénát ter-
mők mennyiségét, bortermetét a helységek bi-
zottsányai állapították meg bevallás útján.
Ezekből kiindulva tette a biztos nyomozásait
a valóságos jövedelem kipuhatólására.„A nők iskolája” először adatott Páris-
ban, a Palais-Royalban december 26-án 1862-ben
Arnolpheot a főszerepet (melyet holnap Mátrai ját-
szik) Moliére maga játszta.Mánap a király XIV. Lajos fényes estélyt ren-
dezett, melyen az anyja, neje, maga és udvara
disznék jelenlétében színészeivel ismétette az elő-
adást. A királyi család, az udvar felségesen mufa-
tott, Maga XIV-ik Lajos az Alain személyesítője
Brecourt nevű színész mulattató játékaú nevelése
közben eszavakra fakadt: „Cet homme là feroit rire
des pierres!” (Ez ember a követeket is megnevet-
tetné!)A vigjáték különben fölzarvarta egész Páris.
Roppant vihart támasztott mind az írói, mind az
előkelő körökben, hol az irodalmi jelenségek, kér-
désök iránt az idők szerint szerfelett nagy, tán a
tulcságig fokozott érdeklődés uralkodott.A közönség, a nézők serege két pártra sza-
kad.Az egyik bálmulva állott a szellemi nagyság
ilyszzerű nyilatkozványa előtt, s egekig magasztalta
az új remekművet; a másik pedig legelkeserültebb,
lepegebb kifakadások közt méltatlankodott, s min-
denképen bebizonyítani törekedett a bebizonyíthat-
lant, hogy t. i. a halhatatlan mű nem ér egy fa-
batkát.Moliére — ki derült kedélyével mosolyogni,
gondolni, sőt néha mondani szokta volt: „beszélje-
tek, rágalmazzatok, csak jertek a színházba!” — hig-
gadt vérrel hallgatta végig a versengő felek leg-
szenvetesebb vitaközléseit, a hódolat és rágalom
elmérgesült pro et contráját s elhatározta bírálóiDe valljuk meg az igazat, ezen nyomozá-
sokat vezették, sőt a független véleményt kor-
látolták a catastralis instructiótól eltérő fel-
sőbbi rendeletek. Másfelől voltak oly biztosok,
kiknek a gazdaságról, a földmívelésről annyi
fogalmuk volt, mint a hajdunak a harangön-
téről. Az első állításom bizonyosságul felhozom
azon felsőbb rendeletet, mely által a becslő-
biztosok oda utasítottak, hogy miután a cata-
ster szerenti adózás behozatala által a marha-
adó az országban megszűnik, a biztosok az
állam kárpótlását szemük előtt tartva, oda mű-
ködjenek, hogy a kaszálók és legelők tiszta
jövedelme a catasteri utasítás pontjától eltérve
emeltessék, és ez szűlte azon szembevető el-
lentétet, a midőn látni lehetett a földjövdel-
mi táblákon 2 forint tiszta jövedelmű szán-
tónál 7—8 forintos kaszálót az első osztá-
lyokban.Másik állításomat, miszerint szakjokat nem
értő közegek működtek a legfontosabb tételek
kezdébe véve egy cső törökbuzát, annak min-
den szemét megszámlálván, utasításul adta alá-
rendelt biztosainak, és munkavezetőinek, hogy
mellőzve az instructióban kijelölt arányosító
pontot, a hány szem áll az általa megszámlált
csőn, annyi legyen a megszáporodás a török-
buzza termében.A szakértő biztosokat szabad véleményük-
ben több ehhez hasonló ellentétes fonák rende-
letek korlátozták, melynek hivatalvesztés ter-
he alatt engedelmessékedni kötelezve voltak. E
rendeletek s felsőbb intézkedések eszközölték,
hogy a szebeni adóbizottságnak egyik leg-
kitűnőbb és szakértőbb ülnöke b. Bánffy Dá-
niel hivatalát felmondani kényszerült.1854-ig a becselési munkálatok is helyé-
re békéltetettek. Ezeket megírta egy Bécs-
ben összeült bizottság, melybe Erdélyből is
meghívtak az ülnökök és egy néhány fel-
ügyelő, még pedig köztük olyanok is, kik ha-
zájuk gazdasági ügyének tökéletes ismereté-
vel bírtak, kik véleményeiket szabadon nyil-
vánítani nem is mulaszták el, mindazonáltal
a bécsi commissió elhatározta, hogy Erdélyben
az általános megszáporodás 3¹/₂ szem a kalá-
szos gabonáknál.Az e szerint megállított tiszta jövedelmi
tételek a helységeknek kiosztattak, melyet kö-
vetett a helységi reclamatio.Ezek beadták felszólalásait mind az
osztályozás, főleg az összes jövedelmi tételek
ellen. De másfelől alakított a kormány ré-
széről is egy állami felszólalási bizottság,bírálatából egy vigjáték alakjában írni meg felele-
tét, válaszát, vagy czáfolatát azon vádakra és rágal-
makra, melyekre minden nyugodtsága mellett is felel-
ni akart. Különben ismerte önmagát, embereivel
tisztában lévő: álmát nem igen zavarták buta ellenei.Mintegy feleletül, válaszul „A nők iskolája”
után félévvel később megírta tehát „A nők iskolá-
jának bírálatát” című szellemes kis vigjátékát 1
felvonásban. Ez június 1-én 1863-ban adatott elő-
ször és pedig ez is a király jelenlétében.A hatás, a siker az előbbi volt, megújultak a
magasztalások és becsmérések. S hogy mennyire
érdekelte Páris közönségét, kiáltóan bizonyítja Tho-
rillière pénztári számlája, mely szerint „A nők is-
kolája és bírálatát” így egymás mellett, mint holnap
nálunk, 1863 június 1-től augusztus 12-ig 32-szer
ismételtetett és ugyanannyiszor töltötte meg a szin-
házat.Különösen érdekes ez az egyfelvonásos kisvig-
játék műbírálati szempontból. Moliérnek szépirodalmi
alapelveit, irodalmi elméletét oly valóban, oly be-
hatón, oly áttetsző világos könnyűséggel tárgyalja
és tárja előnk, hogy igazán el kell bálmulnunk a
szellem eme csodálatos tünényén, mely a leg-
gyakorlatibb elmélet és a legelméletibb gyakor-
lat ily tökéletes, ily harmonicus egybeolvadását mu-
tatja.Legfölismerőbben nyilvánítja Moliére saját né-
zeteit a Dorante és Lysidas közti páratlan elméssé-
gű vitaközlésben.Bámulatos hű képet ad különben, mint többi
egy e jelen vigjátékában Moliére azon kor er-
kölcsei, szokásai, balgatagságairól is.melynek ellenfeladata volt helységenként a té-
telek felemelése. Kijelöltettek kerületenként az
alapköltségek, melyekhez az egyenlő jövedel-
mezési határok besoroztattak. Mindkét rész-
ről szerkezett felszólalások az illető biztosok-
nak kézbesítettén, az eljárás, s ezek pedig
nyomatékosan az állami bizottság teteleinek
figyelemre vételére rendelet folytán utasítva lé-
vén, e szerint csak kötött kézzel működhetett
itt is a biztos a leszállítást kérelmező hely-
ség érdekében, a követelő állami reclam. bizto-
sok közé lévén ékelve.A királyföldi románok prog-
ramjáról.

II.

(B. K.) A mult alkalommal megtettük
igénytelen megjegyzéseinket a királyföldi ro-
mánok programjának azon részeire, melye-
ket hitünk szerint nyugodt lélekkel aláírhatna
a magyar országgyűlés is, s e pontok: a ki-
rályföldi-ből, 3 önálló kerület alakítása, a sz.
kir. városok külön választása a székek és vi-
dékektől s végre 5 külön kerületi főispán-
ság felállítás. Lássuk a program többi ré-
szeit.Indokolható álláspontból cselekedett ugyan
a conferentia, de meglevő törvénycikkkel s az
alkotmányosság tisztult fogalmaival jött ellen-
tétbe, midőn a többek közt kimondta azon
óhajtatást, miszerint a királyföldön activ és
passiv választási jogot minden polgár gyako-
rolhasson. E nagy indoka elvileg helyes, azaz
utján a nyers többség biztosítja uralmát a cse-
kélyebb számu szászok felett. Ezrei sorolha-
tók itt fel az érveknek, miket az előbbreha-
ladott alkotmányossági elvek a Robespierre és
III. Napoleon-fajta suffrageuniversel ellen fel-
állítottak. Csak annyit legyen szabad itt meg-
jegyeznünk, hogy a történelem tanúsága és az
egyszerű logika szerint a társadalom két leg-
főbb célját a vagyon- és műveltség-szerzést
veszélyeztetjük, midőn a birtok és cultura ke-
zéből kiragadva az államvezető hatalmat, a
nagyobb számu műveletlen és vagyonatlan tö-
meg rendelkezése alá bocsátjuk. Igaz, hogy ez
esetben is befolyást gyakorolhat és valóban
gyakorol is a vagyon és műveltség, de itt ép
a függetlenség hiányában van veszély, mert e
tömeg ép oly szívesen szavaz III. NapoleonS habár ezen erkölcsök, szokások, viszonyok,
tekintetek, hol részben, hol egészben megváltoztak,
vagy ujra alakultak is azóta: s bár a specialis okok
megszűntek miatt csökkent, tompult is némely hely-
zet kacagató hatása, egy-egy czélzatos kifejezés
éle: „az örök emberi” melyből Moliére dolgozott
ma is és örökké fogja érdekelni az alapjában, mé-
lyében soha meg nem változható örök emberi ter-
mészetet.S azon édes meggyőződéssel várjuk ez érde-
kes előadás estéjét, hogy a kolozsvári közönségnek,
mely oly fáradhatlan s a két hazában egy város
közönségéhez sem hasonlítható kitartással, valódi
előszerelettel ápolja a drámai művészetet az alka-
lommal egy nemes gyönyörrel telt estét szereztünk.

E. Kovács Gyula.

A bakterikák.

(Folytatás.)

Davain maga is úgy találta észlelés közben, hogy
a léprákos bakterikák a rothadás beálltával valamely
állat halála után gyakran már 48 óra múlva ki-
pusztultak; mihelyt a szál bakterikák tulnyomólag
szaporodni kezdtek. Ha egy egészséges marhának
vérébe egy léprákos bakterikával telt véreseppeket be-
oltunk, úgy annak 28, legfeljebb 36 óra alatt bizo-
nyos lesz halála, ha ez azonban rothadt, a bakte-
rikák nélküli vérről történik, akkor hatás nélkül fog
maradni. Összeres, hogy egy sűrű szűrő, vagy va-
lamely hártán csakis tiszta folyadék mehet ke-
resztül; kemény testek azonban, legyenek azok bár

császárságára, mint a szabad köztársaságra s a midőn kilátása lehet rá, a birtokosok vagyonának megrövidítésére.

A mit ily indokokból tehát a 48-iki törvényhozás is veszélyesnek tartott az egész országra nézve, az nem lesz üdvös a Királyföldre nézve sem s a mily mérvben jogtalan jelenleg a szászok uralma a románok felett, ép oly kevéssé követelhetik utóbbiak, hogy jövőre a hatalom román kiváltsággá emeltesék; a műveltség és vagyon bárki birtokában legyen is, olyan társadalmi faktor, melytől meglevő tekintélyét megtagadnunk nem lehet, annál is inkább, mert ezeket megszerezni a társadalom minden tagjának jogában és tehetségében áll.

Honi specialis viszonyaink a fönnebbi indokokból követelték a virilis intézmény életbe léptetését is; s ép ez az, mi iránt a szászok és románok egyetértenek, hogy t. i. a virilis-mus a Királyföldre nézve nem léptetessék életbe; midőn azonban az országgyűlés ép egy kiváltságos terület egyenlősítésén működik, nem teheti ezt úgy, hogy újabb kiváltságokat állítson fel s egy országszerte érvényes törvényt megféléstegyen.

A szebeni román program utolsó pontja azt tartalmazza, hogy a szász egyetem és szász ispánság szüntetessék meg, a szász vagyon eredeti rendeltetése puhaltassék ki s míg ez megtörténik, a municipiumok ideiglenes bizottsága által kezeltessék.

E pontra nézve először is azt kívánjuk megjegyezni, hogy az, a mit a román program utolsó szavai magában foglalnak lényegileg csaknem megegyezik a ministeri törvényjavaslattal, amennyiben az is a municipiumok bizottsága által kívánja kezeltetni a szász vagyont (azon kivétellel hogy nem ideiglenesen) ha tehát a bizottság ideiglenesen bár de felállítatik, e vagyont nem kezelheti egyelőnkéig nélkül, melyet a kezelése által levő tárgyalási fontosságánál fogva ismét csak a kormány tölthet be, a szász ispánságot tehát, más néven bár, mégis felállítottuk.

Más kérdés azonban, hogy a mit a szászok nemzeti vagyonnak mondanak, a municipiumoké vagy az övék? E tárgy körül törvénelmi kutatások alapján sok iratott eddig s a szászok ép úgy ragaszkodnak e vagyonhoz, mint a hogy mások jogtalan birlalásnak nevezik azt; annyi áll, hogy itt több százados szokással, szerfelett homályos jogi kérdésekkel állunk szemben, melyek felett mi nem vagyunk szűk, hogy azon hosszas időtől fogva, mialatt a szászok jogosan kezelték, de jogtalanul részesítették kizárólag önmagukat e vagyonban szerezték oly vagyont is, mely kizárólag őket illeti, mit tőlük elvenni jogosan nem lehet s melynek kezelésére a szász ispán és szász egyetem intézményét továbbra is fen kell tartanunk.

Ez intézmény megszüntetését egyelőre maguk a románok sem követelhetik, mert hisz a kezünk alatt levő programban mondják, hogy a vagyon eredeti rendeltetése puhaltassék ki, nem lehet tehát előre kimondani — mint ezt a program teszi —, hogy a szász nemzeti vagyon osztassék ki a municipiumok között, midőn még nincs eldöntve, ha vajjon megilleti-e azokat? A vizsgálat fogja tehát a kérdést felderíteni s mi e vizsgálatnak annál kevésebbé vagyunk ellene, mert a mint hisszük e vagyonban nemcsak a municipiumoknak, de az államnak is nagy része van.

mily kicsinyek, visszatartatnak a szűrő által. Ezen tapasztalatot használták Chareau és Klebs, hogy bebizonyítsák, miszerint a himlőnél a méreg semmi esetre sem tartózkodhatik a nyirokcsatorna vagy nyirokcsatorna, hanem a végzetlen picizny gömb alakú baktériákban, melyek abban fejlődnek.

Láttuk, miszerint minden erjedés és rothadásnál, valamint sok más betegségben baktériák fejlődnek és hogy roppant mennyiségben szaporodnak, mihelyt az egyes csirák utat találtak a hatolásra. Láttuk továbbá, hogy épen ezen picizny lények veszenlötti szaporodása az, mely a legnagyobb munkák véghezvitelénél közreműködik. De vajjon honnan veszik az első csirák eredetüket? E kérdés megoldásával sokat foglalkoztak a természetvizsgálók, különösen a legújabb időben sokféle képen iparkodtak ezt megmagyarázni.

Némelyek azt állították, hogy rothadasközben a szervek elemek, melyek a kihalt állat testét képezték — szabad teremtő erővel új és önálló lényekké válnak, egész külön azoktól, melyek anyagból keletkeztek; így alakulnak át a tehéne és zsirszemcsék baktériákká, gyakran talán élesztő és penészgombákká, sőt néha termóparányokká is. Az ily módon keletkezett életet ősmegzőnek nevezték a tudósok. Mások azonban tagadják azon lehetőséget, miszerint élőlények — legyenek azok bármily kicsinyek és egyszerűek — más csirákból keletkezhetnek, mint hasonlóan lények csiráiból.

(Vége. köv.)

Ezek voltak igénytelen nézeteink a királyföldi románok programjáról, melyet daczára néhány teljesíthetetlen pontjának, lehetetlen nem üdvözölnünk, üdvözölnünk mindenképp azért, mert benne egy olyan egyén, mint Macellariu is magyar törvényhozástól magyar törvények kiterjesztését kéri a román alattvalókra. E program kezdetnek elég, helytelenség volna a kezdettől a vég megfontoltságát követelni.

Általán véve pártjaink felett még a történelmi mult uralkodik, ez vetette meg alapját a baloldálnak is, de a mint ez új államalkatunkkal lassanként megbarátkozva felhagy-ni kezd a közjogi opponálással s ennek megszüntével az országház liberalis elemei bizonyára egybe fognak olvadni, úgy reméljük, hogy a nemzetiségek is, melyek még mint 49 gyászos sirhantjait állják körül, visszaadónak egykoron a közös anyra, hazánk kebelére.

— Országgyűlés. Budapest mart. 19. A bélyeg- és illetékekről szóló törvényjavaslat feletti általános vita is szerencsésen véget ért, nem ugyan a nélkül, hogy a szélső baloldal névszerinti szavazást ne kért volna, mit különben már megbánt, midőn az elnök a névszerinti szavazást elrendelte, de a kimondott határozat folytán a ház kénytelen volt azt megtartani.

Kozma Parthen kezdte meg a mai ülésben az általános vitát, kijelentvén, hogy nem fogadja el a törvényjavaslatot; utána Tarnóczy Gusztáv szólott a törvényjavaslat védelmére. Makrai László, Csiky Sándor, Körmeny Sándor mindannyian ugyanegy témát variálva a törvényjavaslat ellen szölk. Csiky egy különálló határozati javaslattal állott elő a deficit fedezése érdekében; a pénzügyi közegekre vonatkozólag tett egy megjegyzése a pénzügyi tisztviselők megvesztegethetőségéről mondott állítás bebizonyítására, mit Csiky meg is ígért.

A részletes vita folyamában hosszas és élénk eszmecsere keltett a két egybehangzó ítélet elleni fellebbezésekre rovdndó bélyegilleték. Steiger e szakaszt egészen kihagyatni kívánta; őt pártolták Jendrassik Miksa, Popovits és Vécsey Tamás.

A központi bizottság szövegezése mellett szölk. Eötvös Károly és a pénzügyminiszter. A ház elfogadta az ügy érdemére nézve a két őszhangzó ítélet elleni fellebbezésre rótt kétszeres bélyegilletéket.

A pénzügyminiszter javaslatot terjesztett elő, mely az indemnitást kiterjeszti ápril hóra.

— A pénzügyi bizottság néhány nap óta a vajdahunyadi üzlet ügyében előterjesztett ismeretudvalevőleg az, hogy a franko magyar, franko-osztrák bankok s az Erlanger bankházból álló konzorcium az állammal közösen aknázza ki a vajdahunyadi vasműveket és a zsvilgyi kőszéntelepeket oly módon, hogy az állam átadja a tulajdonát képező gyárakat és bányákat, a konzorcium pedig 8 millió forintot fektet be. A pénzügyi bizottság azonban talál elég garanciákat a szerződésben. Az állam a szerződés szerint B. sorozatu részvényeket kapna 4 millió forint névértékben, de ezektől csak tíz év múlva kapna osztalékot, a mennyiben a konzorcium 8 milliónyi tőkéjének 7 százaléka kamatozásán fölül jövedelem marad, míg jelenleg az állam az adókon kívül évenként 45,000 forint jövedelmet nyer a telepekből. A konzorcium továbbá részvénytársaságot alakít s a szerződés csak akkor lép életbe midőn 16,000 db. 208 frtos részvény al pari eladott s ekkor a konzorcium 400,000 forint provízió mellett átadja az üzletet a részvénytársaságnak.

Kerkapoly Károly

pénzügyminiszter beszéde a képviselőház mart. 17 és 18-iki ülésén.

(Folytatás.)

Azok nézeteiről, kik az adófelelőtlenséget semmi körülmények közt nem vélik elfogadhatónak azok után, a miket Ghyez az ügy helyzetének oly anynyira megfelelően itt előadott, bővebben szólni nem kíván. A haza iránti kötelesség fokozottabb áldozatkészséget egyszer mások kétségkívül veszen igénybe és az adófelelőtlenség mindenesetre, minden körülmények közt feltétlen elutasítása ezen igényvel van összeütközésben. és azért nem igen lehet tárgya kapacitációnak. Másként áll a dolog azokra nézve, a kik az adó fölelőtlenséget, ha az valóban elkerülhetlen, elfogadni hajlandók; de ha ez vagy nem elkerülhetlen vagy nem megfelelő módon kívánatik, akkor utasítják el. Ez utóbbiak sorába tartozik Horn. Neki nemcsak az ellen van kifogása hogy ily módon szándékoltnak fokozni az ország bevételeit, de azt sem tudja magával elhitetni, hogy ez feltétlenül szükséges volna s szemrehányást tett az iránt, hogy a jövedelmi adóról szóló tjavaslatot csak későn és csakis a pénzügyi bizottság unszolására terjesztette be. Ez nem áll, mert az adó törvényjavaslatok a bizottság elhatározását készen várták.

Azt mondja Horn, hogy úgy mint a jövedelmi adónál lehetséges a meddő kiadások apasztása nem a centralis hivatalokban eszközölhető kis gazdál-

kodással, hanem a külső kezelési költségeknek lejjebbállításával: úgy eszközölhető volna az másutt is. Ugyan ő hangsúlyozta újból azon nézetet, hogy a törvényhatóságokra bizassék az adók kivétele, beszedése, mely uton tetemes meggazdálkodás érhető el. Nem tagadja, hogy a szükséges feltételek mellett, ily megtakarítások eszközölhetők volnának. ezek nélkül azonban kételyei vannak.

A törvény maga parancsolólag kívánja a fővárosra nézve, hogy ezen ügyek reá bizassanak. A főváros azonban ezen törvény megváltoztatását kéri, hogy e tehetől, melyet a többi törvényhatóságok vinni nem kénytelenek, felfelmentessék törvényhozásiilag Teher az és költséggel jár, teher akár az ország teljesíti, akár a törvényhatóságok teljesítik, és ha nem is az adókinestár, de az adófizetők nehezül egyik esetben is másik esetben is. A kiadásoknak tetemes alábbállításával tehát az adófelelőtlenség szükségét elrejteti rövid időn legalább, pedig a szükség már itt áll, aligha lehetséges. E tekintetben szóló osztozik Lónyay azon nézetében, hogy tetemesebb leállítások eszközölhetése ez idő szerint kevés kilátás van: de ma mindenesetre elkésztettek az idevonatkozó fejtegetések, mert a költségek már megszavazták. Horn a mellett az adóképeség fellestését ajánlja a czélból, hogy az adóal fokozása nélkül is különösen az indirect adók dusbabban kamatozzanak. Ez helyes, s hogy ez követetett, mutatja az, hogy vagy 30 százalékkal ma, a mikor még adófelelőtlenség nincs, nagyobbak a közjövödelmek, mint voltak hat évvel ezelőtt: hanem a folyó évi: szákséglettel szemben, utalni az erők fokozására és annak gyümölcsseire, körülbelül annyit tesz, mint ébező embert biztatni, hogy mivel éheznek, egyik majd azon fának gyümölcséből, a melyet ime elültetünk számára. Annak a fának előbb meg kell nőnie, gyümölcsöket kell teremnie, addig pedig az éhséget talán mégis jó lesz valamivel lecsillapítani (Tetszés.)

Horn ép úgy mint Lónyay találkoztak abban a nézetben is, hogy talán nem is olyan nagy azon deficit, mint a minőnek azt az előirányzat mutatja. Az ordinariuma nézve Horn azt hitte, hogy nagyobb lesz, mivel egyik és másik tétel is a kelleltinél nagyobb összeggel van előirányozva: de a rendkívüliekre nézve mindkettő ugyanazon nézetben volt, szóló sem meri állítani, hogy olyan nagy lesz a hiány, mint a hogyan előirányozva van: talán kisebb lesz, de talára alapítani a fedezetet és hitre a szolgáltat rendes teljesítésének lehető voltát, igen nagy merészség. Hátha mégis annyi lesz a deficit? azt mondják, a közlekedési miniszter talán nem fog annyit elkölteni, mint a mennyit a szerződések szerint előirányoznia kellett: de hát ha talán elkölti, mi lesz akkor? Ezt az esetet előidőzni, e lehetőséget megfogadni szorú utasítást kapjuk. De ma mar erre a positióra lépünk, akkor nem azt kell mondanunk, hogy kiejtjük ezt a bizonyos összeget a fedezetből, hanem ki kell ejtenünk az előirányzatból. Ha erre a térre lép, akkor nem kell előirányozni a kiadást, mert akkor a legnagyobb vakmerőség s inconsequentia nélkül nem lehet nem előirányozni a fedezetet: mert a kinek nincs hite arra, hogy kimerne hagyni valamely összeget a kiadásból, annak nem szabad elég hitének lennie arra, hogy ki merje hagyni a fedezetből. (Tetszés.)

(Foly. köv.)

A keleti vasút története.

(Vége.)

Jegyzés. Ha a három első sectió kész, s a IV.-nek, melyhez még hozzá sem fogtak, minden projectumai, sőt még a kitűzött vonalaknak helyei is elenyésztek, micsoda terveket adhattak volna át? felelet: semmit.

A feamlitett vagyonok átadásáért Waringék kapnak 800.000 forintot a 24. 25. számú certifikatumaikra.

Ezen summából előre megkapnak 300.000 forintot és ezen kívül 52 ezer ezüst forintot, — mely summa keletkezik a kormánytól, egy mil. kétszáz-ezer forint erejéig lett vasuti kölcsön obligációknak árfolyami differenciájából: a még fennmaradt ötszáz-ezer forintból csak akkor kapják meg a maradékot, ha a szerződésileg történt szállítmányokért, ki-sajátításokért ellenük felmerülő keresetek kiegyenlítése után s a vállalkozó azon adósságainak kifizetése után, melyeket a társaságra átruházott, de bírói lefoglalások alatt levő tárgyakon fekszenek, valami fennmarad.

A megállapított stipulációk végrehajtására kiküldött commissio azon az igazgató-tanács jelentése szerint, „mivel az egyes szakaszokon kötött szerződéseknek — az illető organumok nem létében (mert már azokat, mint felebb mondtuk Waring már 1870. novemberén mind szólnak eresztette) kikijel-világosításokat adhattak volna, a valódi állást ki-puhaltolni nem sikerül, s azoknak a helyszínén fel-vétele pedig több időt igényelt volna, mint a men-nyi a commissio-nak rendelkezésére állott (sic?) s minthogy a kisajátítások, térfoglalások állása is olyannak találtattott, hogy azokra nézve minden se-gédesközlőknek hiányában hónapok kiánytattak vol-na azoknak világos megismerésére: a lebegő kérdé-sek megoldására nézve épen a társaság érdekében, melynek osztatlan figyelmét az organizatióra, az épi-

tés mielőbbi megkezdésére kellene fordítani, legezé-l-szerűbbnek látszott egy végleges elintézés (finál arrangement)“

Az igazgató tanács szavai:

„Hosszasabb tárgyalások után a végkiegyezés megtörtént 1871. június 12-én. E szszint Waringék minden a fentebbi egységben fentartott jogaitól elálltak, a társaság pedig a határidőnként átadott szerződéseket minden a Waringék terheltségére vonatkozó fentartás nélkül átvette.

S azokra vonatkozólag Waring testvérek kár-talanítása s minden további panaszkodhatáson ki-vül tétele biztosított (Klag und Schadloshaltung zu sicherte) azaz magyarul: te se szólj, én sem szölk.

Ezen üdvös kiegyezés után a társaság, az igaz-gató-tanács és a fővállalkozók között minden törvényes viszony megszűnt.“

Eddig az igazgató tanács jelentése. Tehát 1871 jun. 11-ike volt az a nap, melyben Waring és Brother crocodilus könnyek között bucsut vettek az igaz-gató-tanácsotól; kapván utiköltségül körülbelül egy milliót s az anglo osztr. bank kérelmére dícső ab-solutoriumot, melyben ügybuzgóságukról, képességük-ről, becsületességükről is említés tétetik, hogy legyen salvus conductusok, melynek oltalma alatt másutt is csalhassanak, fosztogathassanak.

De ezen jó alkalmat a bank is felhasználta arra, hogy az igazgató-tanács beleegyezésével a rész-vényitársaságot s az által az építési alapot még négy százezer forinttal megrövidítse, mint kitűnik az igaz-gató-tanács összeállításából.

A bank ezen levonást azért tette, mert „az agio azon idő alatt, míg a keleti vasut iránti bizal-matlanság elterjedése miatt a fizetési kiirtások meg-nem történhettek, 22-ről 18-ra, és így 4% kal leestek.“

És ezt a zsarolást megengedte magának azon bank, melynél a Bordereau regulateur szerint Wa-ringék által nem ezüst, hanem o. összeg tétetett le, az a bank, mely az első actiára először történt fi-zetéseket 80 ezüst forintjával szedte be s az építési alapban csak 69 forint 80 krt. számított be, s akkor, midőn már csak 48 forint volt befizetendő és így az összes actiák után nem maradt több bevétel mint 125 forint 40. kr. v. is=18,818,586.

— A keleti vasut igazgató tanácsa álta kétségbe vonatvan azon adatok valódisága, melyeket az „Ellenőr“-ben Gubódy Sándor közlé tett s me-lyeket lapunk is reproduált, ezenel megszakszt-juk a „A keleti vasut történeté“-nek tovább foly-tatását, különben is a társaság bonyolult ügye ana-pokban megoldást nyer vagy némelyek szerint nyert is, és úgy reméljük, hogy midőn a társaság köz-ségre kerül, a szerződés a kormánytól folyta-tott alkudozások eredménye, hű képét fogjuk kapni a vasut jelen, mint mult helyzetének.

Képviselési közgyűlés.

Kolozsvárt 1872, márczius 19-én.

A szervezési munkálatok megkezdése, mely o napokban remény és várakozással tölti el a városunk jövését szívén viselő polgárok legjobbjait, a mai ülésen is olyan sorsrajutott, mint ama hajadon, kinek jövev-dőbelje kiskorúsága miatt még várakoznia kell. Ha-nem ember tervez — s a képviselők végeznek, ám-bár a gyűlésteremben váltig hangzik a nóta, hogy képviselőtünk végnapjait éli. Ki sem veheti azért tőlünk kapzsi örökösöktől rosznéven, ha oly soká vo-nagló betegünk felett, mielőbb szeretnők megzen-díteni a circum dederuntot. A tegnapi ülés különben, egyike volt az érdekeseknek. Nem nagy szám, de jelentékeny ügyek kerültek elő. A jegyzőkönyv fel-olvasása után Toth Vilmos leirata olvastatott fel, melyben a törvényhatóságoknak a leléptet miniszter, hazafias támogatásaiért legőszintébb köszönetét nyil-vánítja. A bucsuhangokba a gyűlés élénk éljenzése vegyült. Erre az ujon kinevezett belügyminiszter gr. Szapáry Gyula terjedelmesebb leirata következett, melyben intencióinak előképét rajzolva, támogatásra kéri fel a törvényhatóságokat, különöngondoskodásba ajánlva a szervezés törvénysszabta keresztilvitelt. Ez is éljenzéssel fogadtatott. Ezután a kövezt ügye, került tárgyalás alá. Mayer József és Eibenshütz Li-pót előnyös ajánlatokat tettek a belvárosi járdák sebes-vári gránittal való kikövezésére; önként értetik, hogy a bizottság élénken pártolta az ajánlatot. A gyűlé-sen Bogdán Istvánon kívül nem is szólt ellene senki, utóbbi is csak az aszfalt burkolat fölényét kívánta hangsúlyozni. Nagy Péter ajánlja, hogy a belvárosi járdák kövezésére a mult évben megszavazott 8000 frthoz, az idén is szintannyi adatván, ohajtáná, hogy a szerződés mielőbb megkötessék s a vállalkozók még a nyár folytán hozzáfogjanak a kövezt elkészí-téséhez. A képviselet az ügy elintézésére egy bizott-mányt nevezett ki. Fénylő Henrik, Vizi Endre, Ma-gyari Mihály, Tamási János és Tompa János szemé-lyében. Szász Domokos szerint a belvárosi járdá kö-vezése átlagos számítással 90 ezer forintba kerül, mely a most adózó nemzödekre nehezednék, tekintet-tel azért a városi polgárok terhére: egy 80—100 ezer frtnyi kölcsön felvételét ajánlja. Pál sándor pártolja Szász Domokos indítványát, de annak kiviteltől őszí-re halasztaná, mire Szász Domokos kijelenti, hogy indítványa nem is oda ment ki s annak idején irás-

ba fogja előterjeszteni. Dr. Máty István a külvárosok kövezet ügyét is szőnyegre hozza, melyeknek megvizsgálását egy előbb kinevezett bizottság tette feladatává.

Olvastatott ezután a lövöldei értekezletnek ide március 6-ikáról kelt átirata, a melyben ez a képviselőlet arra kéri fel, hogy a Rózsáligetete a célra adja át, az építési és felszerelési költségekre szükségelt 20 ezer forintnak 6% kamatját biztosítsa s az épület alapjához, a golyófogóhoz s a hidak alapzatához szükségelt követ a lebontandó várfalakból szolgáltatassa ki.

A bizottsági vélemény melegen pártolja ez intézmény létrejöttét, a kérvényben foglaltak teljesítését azon módosítással, hogy a kívánt 20 000 köbmennyiség helyett várfal adassék építési anyagul megadandóan véleményezi. Páll Sándor melegen szónokol a kiváló fontossággal bíró ügy mellett s végül kétséget fejezi ki a felett, ha vajjon az egyelet megelégszik-e a cserével. Dr. Haller szerint nem elég ha a város csak moraliter támogatja az intézetet s jóllehet a részvények 6%-os kamatainak biztosításával annak szilárd alapot kölcsönöz, de a várfal átengedésével azon segítve nem leend, miután az egyeletnek többre kerülné abból a használható köveket kiválogatni, mint ha a város bányáiból szerzi meg az építési anyagot, mely ha ez utóbbiból ingyen szolgáltatja: elősegítette az ügyet s mind a mellett is keveset áldozott. Pártolólag szólanak még e kérdéshez: Bogdán István és Szász Domokos. Végül Haller egyszer mindenkora a megkívántat köbmennyiség helyett 600 frtot kér, mit is a képviselőlet elfogad azon kijelentéssel, hogy a kért köbmennyiséget 600 frttal váltja meg. A katonai parancsnokság azon utasítására, hogy a város egy katonai lakotanya építéséről gondoskodjék, akképen intézkedett az utóbbi, hogy a czélnak megfelelő épületet bérelt 3 évre Tamásytól évi 1200 frtért. Végül a szappanyutczai bástyára egy tüzeltői őrtanya határozattal építtetni s e célra 5576 forintirányoztatott el, olyképpen, hogy annak felépítése árlejtés útján eszközöltesék.

A gyűlés ¼ 7 után ért véget.

BELFÖLD.

N.-Kend 873 márcz. 18-án.

Tisztelt szerkesztő úr!

Ezelőtt pár évvel történt azon nagy szerencsétlenség, hogy Küküllő megyében fekvő Bun helységet egy iszonyatos vizár a szó teljes értelmében nagyobb részt elmosta s több száz emberi lélek esett áldozatul az elemek kicsapongásainak, és ezen szerencsétlenség után a legnagyobb szorgalom alig kezdte helyre hozni a gazdasági és házi élet rendjét, egy újabb borzasztó szerencsétlenség sújtotta a fenírt kúszag lakosait, ugyanis folyó év február 10-én véletlen esetből származott tűzvész elhamvasztá Bunon 18 családnak minden vagyonát, úgy, hogy kivoltak téve mindnyájau a legnagyobb nyomornak, akkor a midőn a kárt szenvedett 18 családtól a helyre pótálás minden reménye messze távol állott, mint nemes és nagylelkű ember-barát Buni földbirtoke b. Szentkereszti Zsigmond ur tudva azt, hogy a ki hamar segít kétszer segít, 13 minden segély nélküli családát élelemmel és lakással, azonnal ellátott, és hogy jövőre is a kárt szenvedett 18 család nak eddigi jóléte biztosítsa legyen, saját áldozatkészségét még avval is tetézte, hogy mivel lelkü leánya b. Szentkereszty Anna ő nagysága, és nemes ézivu fia b. Szentkereszty Béla közreműködésével Segesvárt egy eredményes hangversenyt rendezett, mely alkalommal mind a 18 kárt szenvedett család javára 400 frt o. é. bevétel lett a szép eredmény.

Jól tudom, hogy minden nemesebb lelkű embernek a jótéteménynél legszebb jutalma a nemes és nyugodt öntudat, azonban tudva azt is, hogy ilyszemű tények nem mindennapiak, a jó példáért és a köszönetért is, a nyilvános felemlítést megérdemlik és megérdemlik különösen azért, mert a 18 szerencsétlen család felkért, sőt ugyazólva kötelességemmé tette, hogy ezen fenírt nemes tettért halás köszönetünket nyilvánosan és mulhatatlanul közzé tegyem.

A halás felhívásnak eleget teendő, a legszivesebben megragadtam az alkalmat, hogy a szerencsétlenek nevében a legforróbb köszönetet ezennel ki is fejezzem.

Gyárfás Károly,
Balavásári járás szbirája.

Fogarás mart. 15. 1873.

Tekintetes szerkesztőség!

A hazai Január havi lapokban „Főispáni uti számla” czimen egy cikk jelent meg melyben az mondatatik, hogy városi főispán méltóságos Thury Gergely ur, utiköltségeinek kifizetését a tanáshoz utalta.

E cikkel szemben nem nyilatkoztam, megjelenésekor, mert polgármester lévén nyilatkozatom a főispáni tekintély kifolyásának lett volna tekinthető azonban most, miután f. évi február 22-én a polgármesteri állásról lemondottam, s így mint független magánzó szólalhatok fel, az igazság érdekében vélek eljárni, midőn kimondom: hogy azon rágalmozó cikk minden alapot nélkülöz, mert a főispán ő mltsa

soha egyetlen uti számláját sem utalta kifizetés végett a tanáshoz.

Tisztelettel kérem a tekintetes szerkesztőséget, szíveskedjék jelen őszinte nyilatkozatomat becses lapjába felvenni.

alázatossa
Rákossy József s. k.

Jelentés

az árvaházi bizottmány 1873. mart. 7-ikén br. Bornemisza Ignáczné elnöklete alatt tartott ülése főbb pontjairól.

1. Jegyzőkönyv hitelesítettik.

2. Marusán Zsuzsa tordavárosi árvának az árvaházból szökése tárgyalatván, a választmány nevezett leánykát az intézetben tanusított rossz magaviselet és helytelen beszédei folytán, a többi árvára tehető rossz befolyásáért, az intézetből végkép kizárának találja.

3. Elnök jelenti Dr. Hincz György ajánlatát, mely szerint az árvák számára a gyógyszereket perczent elengedéssel fogná adni: valamint br. Josika Lajosné ő excja és özv. Pataki Dánielné azon szép ajánlatát, hogy az általok kezelt Dr. Pataki féle „szegény betegeket segélyző alaptávkányból” — évenként 30 frtnyi összegig, az árvák ingyen gyógyszerert kaphatnak, minek következtében dr. Hincznek jegyzőkönyvileg köszönetet mondván, mint sokkal előnyösebbet a választmány ez utóbbi ajánlatot fogadja el, miért szintén meleg köszönetét fejezi ki.

Elnök előterjeszti Haynald kalocsai érsek ő exellentiaja levelét, melyet bizottmányi tag gr. Eszterházy Kálmánnéhoz — árvaházunk segélyezése érdekében tett kérelmezése folytán — intézett; a levél — melynek sorából az emberbarát, a nevelésügy buzgó pártfogója s a minden szép irányban kibátó jótékonyosság szól — ilyen formán hangzik: „hogy ő exellentiaja e nemes czélt is szándékozván felsegíleni — hivatkozván a buzgó nők példájára és felszólítására — püspök főtisztelendő Fogarasi Mihály ő excja kezébe 5000 frt. érték papirt tesz át, oly formán, hogy azt a gyulafehérvári főtisztelendő káptalan kezelje, ki annak évi 300 frt. kamatait felügyelete alatt lévő vagy jövőre leendő árva intézetben a mennyire telik, két árvának tartása és nevelésére oly módon fordítsa, hogy azt feiváltva egy székely- és egy nem székely-földi árva kapja.

A választmány magáévá teszi az elnöknek e levélre irt azon választát, melyszerént ő nagyméltóságához kérdés intéztetik, hogy miután árvaházunk a választmány független vezetése alatt áll, nem kegyeskednék-e ő exellentiaja kegyes alapítványát vagy annak kamatait választmányunk rendelkezése alá bocsátani — oly föltétellel — hogy az ő nagyméltóságának óhajta értelemében használtassék föl?

5. Helybeli polgár Kiss Sándor 1000 frt. érték papirt ajánl, egy általa ajánlott árva tartására Kiss alapítvány ezimen, oly móddal, hogy neki és törvényes utódainak jogalegyen — az alapszabályok értelmében — e helyet, mikor üresedésbe jön, egy árvával betölteni. A választmány remélve, hogy ez érték papirt fenntart 1000 frt. folyó pénzzel egészíti ki, nagy köszönettel fogadja.

6. Pénztárnok részletes kimutatást olvas fel a pénztár jelenlegi állásáról, mely szerint:

Befizetett tőke	6660 frt.
Kamat ezimen bejött 1872-ben	1000 frt.
Évi részvényekből	892 frt. 44 kr.
Ajándékokból	5120 frt. 85 kr.
Elhelyezett tőke utáni kamat	419 frt. 92 kr.

Összesen 14,093 frt. 21 kr.

Elhelyezett tőkénk van 12,000 frt hatos kamatra, a jövő évre számíthatunk 2730 frt jövedelmet.

A választmány az árvák számát — az intézetben lévő 9-hez, következő 3 leánykával egészíti ki 12-re: Kövér Anna, helybeliszületésű, 7-éves, reformata. — Varga Rózsi, helyb. születésű, 8 éves, refermata. Berketzi Róza, helyb. születésű, 8 éves, catholika.

8. Pénztár vizsgáló bizottság nevezetik ki: br. Bánffy Dánielné, Haller Rezsóné, és Klein Frigyesné személyűkben.

9. Elnök előadja, miszerént már többen folyamodtak, hogy az intézetben szegény gyermekeket tanítás és gondozás végett. fizetésért tehessenek bé. A választmány elharározza ilyeneket is fogadni bé 6 frt havi díjért, kik ezért teljes ellátásban s az árvák rendszerinti oktatásaiban részesüljenek.

Kolozsvár, 1873. mart. 20. íkán.

A választmány megbízásából közli

Szász Domokosné,
titkár.

Magyar színészet.

(N. — r.) Csütörtökön március 20-án a kitzott „Benoiton család” helyet Mailhac és Halóvy „Frou-frou“-ját veték elé. A darabcsereinek Szentgyörgyi betegsége az oka. Míg ez okot őszinte részvéttel elkvántuk volna, a csere ellen nincs semmi kifogásunk. A „Frou-frou“-t nagyon jó órában irhatták Mailhac és Halevynek, mert messze elút a többi ilyes színműgyári termékektől. Alakjai kivált

Páris népe és Páris ismerői előtt nagyon közönségesek, köznapiaik lehetnek, s a mű első két felvonásában meglehetősen alant járnak ugyan; de a későbbi hirtelen megkezdődő fejlődés busáson kárpótolja az előbb nem egészen kielégített drámai érdekét. Az igaz, hogy a mellék alakok jóformán elvannak hanyagolva, s az összefüggés, kivált az első felében, nem eléggé tömör e műben: ámde ha a főalak különös voltát, s jellemének későbbi rohamos fejlődését tekintjük, könnyen megfedekezünk a csekélynek látszó hibákról.

Az előadásról nem sok szavunk lehet, mert elég jól sikerült. Gilbertet, a „frou-frou“-t Boér Emma játszta, s anyyira élénk fogásokkal s biztos vonásokkal, hogy zajos tapsokban részesült. A buta kéjencz Bricard typicus alakja jó kézben volt Mát-rainál. Kovács Gyula nagyon szépen játszta az elegans Sartoryt. Eichner Anna a lemondó, házias Luizát ahoz illő egyszerű vonásokkal, de sok bensőséggel játszta. Krasznai (Valreas), Fodorné (Cambri báróné) elég jól megfeleltek feladatuknak.

Közönség csekély számmal.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, mart. 21. 1873.

— Tisztelettel kérjük t. olvasóinkat előfizetéseik megújítására, nehogy a lap küldésében fenakadás történjék. A „Kelet“ programját maga a lap szolgáltatja, előfizetési föltételeink pedig a lap homlokán olvashatók. Az előfizetési pénzek beküldésére legczélszerűbb a postai utalványok használatát.

— A vallás- és közoktatási m. k. miniszter a br. Sina Simon néptanító-segélyezési alapítványánál megürült egyik segélydiót Tiboldy István unitárius hitvallású kiérdemült néptanítónak adományozta.

— A sétatér végén közelebből hozzá fognak a kertészlak építéséhez melyre a városi képviselőtestület régebben már 950 frtot megszavazott. Az építési tervet — mint haljuk — Zimmermann Henrik készítette.

— A lövölde alapító tagjai folyó évi márczius hó 23-án, az az, Vasárnap délelőtt 10 órakor a városház nagy termében alakuló közgyűlést tartanak. Móríc István jegyző.

— A tornaiskolában a jövő hó 1 től kezdve egy külön torna-csoport alakul. Köszegvári Gyula erre nézve aláírási ivet indított meg, melyre eddigél mintegy 40-en jegyezték fel magukat. Ezen iven látuk többek közt: Felméri Lajos, dr. Csiki Viktor, dr. Haller Károly, dr. Török Aurél, Dobál Antal, Szacsavai Dénes, Drágos Elek, dr. Weisz József stb. neveit. Reméljük, hogy e hó végéig e csoport mintegy 100-ra fog növekedni, s abból városunk szép reményekre jogosító fiatalága ki nem vonja magát.

— Szombaton délután választja meg a képviselői közgyűlés azon bizottságokat, melyek a szervezés végrehajtását elkészíteni fogják.

— Az olasz király születésnapját Velenczében a szokott módon ülték meg. A kikötőben levő hadihajók teljes lobogódíszben viszonzották a fegyvergyár üdvözléseit; csak az tünt föl, hogy a szokás ellenére hiányzott a lobogók között az osztrák-magyar monarchiáé, holott ezt mint a legközelebbi szomszéd államának az első árbóczon kellene fölvenni. E körülmény Velenczében balmagyarázatokra adott alkalmat, azonban utólagosan kintűt, hogy a lobogót nem voltak képesek a hajón föllelni. S ez igen természetes magyarázata oly ténynek, mely nagy feltűnést tett és sok mende-mondára ad okot.

— Lukácsfy Aurél öt történelmi beszélyre hirdet előfizetést. A felhívás szerény hangja már magában jó ajánló levél szerzőnek, kinek különben is több szépirodalmi lapban jelentek meg dolgozatai. A 13 — 15 ivre terjedő kötet előfizetési díja 1 frt, beküldési határidő maj 1-je. Ajánljuk olvasóink figyelmébe.

— A lipesei egyetemen közelébb Evreinou Johanna szentpétervári orosz kisasszony dicséretesen tette le a jogtudori vizsgálatot s ez alkalommal „A neutrálisok kötelessége a hadakozó felekkel szemközt” czimű írásbeli munkáját nyújtotta be.

— B. Kemény Ferencz mint a „M. Polgár” írja magyar gyérő monostori szép belső telkét az ot-tani iskolának ajándékozá. E szép tett dicséretre nem szorul. Bár főuraink közül többek követnék e szép példát.

— Benedek altábornagy, ki a delegatiók ülésében több ízben képviselte a közös hadügyminisztert, veszélyesen megbetegült.

— A persa sah európai utjához. A teheran-i hivatalos lap a sah által legközelebb Európába teendő utazása alkalmából egy manifestum alaku közleményt tartalmaz, melyben a többi között mondatik, hogy Perszia megúrván eddigi abszurd elszigeteltségét, tudomány, művészet és kereskedelem tekintetében közeledni akar Európához. A sah martius elején utazik el országából és egy év mulva fog csak visszatérni.

— Rablás elleni védelem. A Chinaiak mint a „Nature” írja, nagyon különös módot használnak, hogy galamjait a ragadozó madarak ellen megvéd-

jék. A galambok hátát kis bambusz sippal látják, még pedg olyan formán, hogy a felrepüléskor sivi-tó hangot ad. Ha tehát mintez rendesen történni szokott több ily sippal ellátott galamb repül fel egyszerre, akkor igen nagy láрма keletkezik, mely a ragadozó madarakat tiszteletteljes távolban tartja. Ezen sipok hosszúságok szerint különböző hangokat adnak s egy bizonyos anyag által biztosítva vannak az időjárás befolyása ellen. A chinaiak ezen eszközt igen régóta ismerik s ez által igen sok galamb életét menték már meg.

— Nyilatkozat. A „Kelet” szerdai számának ujdonsági rovatában a szerződtetéseket illetőleg hozám intézett kérdésre egyszerű és legőszintébb feleletem az: hogy én a jövő színházi évre az új társulat szervezésében részt határozottan nem vettem: és nem is vehetek, miután a társulatot az intendatura kizárólag maga szervezi. Kolozsvár, 1873. marc. 19. E. Kovács Gyula.

TANÜGY.

— M.-Valkó községe eddig felekezeti iskoláját községivé változtatván, oly díszes és czélszerű iskolaépületet emelt, minőhöz hasonló Kolozs megye területén nem igen van. Az új iskolában az oktatás a mult hóban kezdetett meg. A község, élén derek lelkésze Mihálec Elekkel, kisedődvodát is szándékozik állítani.

— A dévai állami tanító-képezde ügyeiről az erdélyi nevelésügyi értesítő elszomorító híreket hall. Koos igazgató tanár és a többi tanárok közt oly vi-szály fejlődött ki, mely végre féket vesztett szenvedélyes gyűlölettel fajult s botrányos perpatvart eredményezett. A vizsály okainak kipuhatolására — mint halljuk — a miniszter vizsgáló biztost küldött ki. Óhajtuk, hogy e vizsályat kérlelhetlen szigorral hajtassék végre, s hogy a vizsály okozója, vagy okozóinak haladéktalan elmozdítása által mielőbb megszüntetessék e botrányos ügy, mely ép ott, a magyar nemzet ellen intézett törekvések közelében, sokkal károsabb, mint bárhol, mert nemcsak a tanintézet hitelét rontja meg, de a tendentiosus roszakarat által ellenünkben egyébként is kiaknáztathatik.

— A Besztercze piac árai martius. 11-ró. ausz. mérő Tisztabúza 5 ft 70 kr., elegybúza 4 ft — k. rozs 4 ft 80 kr. kukorica — ft — kr. Zab 1 frt 20 kr. pityóka 2 frt — kr. Egy mázsa szalonna — ft — kr. Egy font disznózsír 55 kr. Egy kupa borsó 28 kr., lenese, 22 kr. paszuly, 14 kr. Egy mázsa kenyérliszt — frt Egy font marhahus 20. Egy mázsa széna 1 frt 70 kr. Egy ől tűzi fa kemény 11 ft — kr.

— Marosvásárhely piac árai mart. 16-án alsó ausz. mérője. Tisztabúza 5 ft. 60 kr. Elegybúza 4 frt. 58 kr. Rozs 4 frt. 25 kr. Zab 1 frt 34 kr. Fagyugyertya 38 kr. Marhahus font. 20 Lenese 22 kr. Paszuly 18 kr. Burgonya 1 frt 88 kr. Disznózsír 50 kr.

A „KELET” magán-távirata.

Feladatott Pesten márcz. 21. 10 ó. 40 p. d. e.

Érkezett márcz. 21. 10 ó. 55 p. d. e.

A képviselőház tegnap folytatta a bélyegilletékről szóló törvényjavaslat tárgyalását.

A baloldali kör tegnap nagy értekezletet tartott a pártfegyelem, a baloldal magatartása ügyében; Tisza indítványára a párt kimondja, hogy ragaszkodik a bihari pontokhoz.

A magyarkormányval a magyarbank ügyében szerződő intézetek hivatalosan bejelenték, hogy megszegik a szeszödést Kerkapoly más pénzüntézetekkel algudozik. Az erre vonatkozó javaslat holnap vagy hétfőn a képviselőház elé kerül.

Felelős szerkesztő: Szász Béla.

Nyilttér.)*

Kiadó szállás.

Malom-utczában a sétatér közelében 26-ik régi 7-dik új számú háznál kiadó a felső emelet, továbbá az alsó szállás az utcára nyíló bolttal. (Értekezhetni Stein J. könyvkereskedésében.

Ama Bösendorfer-féle zongora, melyen Menter Zsófia k. a. f. hó 16-án hangversenyén játszott s mely egyedül ez alkalomra küldetett le a legjobb hírnévnek örvendő zongoragyáros által Bécsből, az eredeti gyári áron 680 forintért eladó.

Stein János
könyv- s zenemű-kereskedése.

*) E rovat alatti közlötteket csupán a sajátóhatóság írányában vállal felelősséget a Szerk.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.